

Kraftutbygging i Hjartdøla

Kommunestyret i Hjartdal skal 13. april avgi en høringsuttale ang. konsesjon til utbygging av vannkrafta i Hjartdøla og Skogsåa. Kommunens standpunkt i denne saken er svært viktig og vil legge føringer for den videre behandlingen av konsesjonssaken.

Saken har i stor grad dreid seg om hvem som skal få konsesjon, og hvilket alternativ som gir mest inntekt til kommunekassa. På kort sikt vil det største utbyggingsalternativet komme best ut, nemlig Skagerak, som ønsker å bygge ut hele Skogsåa og hele Hjartdøla til nedstrøms Omnesfossen. Skagerak har i tillegg til pålagte skatter og avgifter, lagt på bordet noen millioner i engangsutbetalinger. Grunnlaget for utbyggingen, fallrettighetene, har de ikke tenkt å bruke mye penger på. Med dagens strømpris inkl. grønne sertifikater utgjør produksjonen pr. meter fall i Hjartdøla ca. kr 650 000,- hvert år. For dette har Skagerak tenkt å betale kr 60 000,- til grunneierne som et engangsbeløp!! Det vil si at de for all framtid kan disponere disse rettene uten ytterligere kostnader.

Hvis vi skal ha som utgangspunkt at vi ønsker å beholde bosetningen i distriktene, er det ett forhold som er helt avgjørende. Det må være mulighet for å skaffe et inntektsgrunnlag som det går an å leve av. De fleste av oss har registrert hvordan utviklingen innenfor jord- og skogbruk har utviklet seg de siste 20 – 30 årene. På alle eiendommene er en nå avhengig av å ha minst en inntekt utenom for å få endene til å møtes. Det er dessverre ingenting som tyder på at denne utviklingen vil snu med det første. Det er derfor svært viktig at de mulighetene som finnes til å skaffe inntekt, blir tatt vare på. Alternativet vil bli fraflytting, slik vi ser rett over grensen til Sverige, der det i vår målestokk ligger fine jordbrukseiendommer som er fraflyttet og hus som forfaller.

Det har vært reist en del kritiske røster til Bygdekrafts alternativ til utbygging. Den gir mindre inntekter til kommunen, den er urealistisk osv. Kan hende dette er rett pr. i dag. Det er ikke sikkert at denne utbyggingen kan la seg realisere med de rammevilkår som vi har nå. For 20 år siden var ikke Skageraks alternativ regningsvarende heller. Det var selvfølgelig derfor de ikke bygde ut den gangen. Men en ting kan vi være rimelig sikre på. Kravet om fornybar energi vil øke i årene framover og ingen kan konkurrere med vannkraft på pris. Med økt kapasitet på overføringene til utlandet vil prisene i Norge gradvis tilpasses det europeiske markedet, dvs. at de går oppover. I tillegg kommer den økte skepsisen til atomkraft som uhellet i Japan har ført med seg, som også vil dra i samme retning.

Det er derfor all grunn til å tro at vi om noen år vil ha et prisnivå på strøm som kan forsvare alle alternativene til utbygging av vannkrafta i Sauland. Vi må også ha med oss at det finnes mange muligheter til utbygging i sideelvene, som til sammen kompensere for den reduserte utnyttelsen av Hjartdøla som Bygdekraft har foreslått. I det ligger det at både Skogsåa og Omnesfossen kan bygges ut separat hvis det lar seg gjøre på en miljømessig forsvarlig måte.

Det dårligste alternativet nå, er at kommunen gir sin tilslutning til at Skagerak med loven i hånd kan tvangsinnløse fallrettighetene i Hjartdøla og la verdiene gå tapt for disse eiendommene og lokalsamfunnet for alltid. Det skal bli en vanskelig oppgave å forklare neste generasjon at vi med åpne øyne lot disse verdiene forsvinne.

Så vil noen sikkert hevde at verdiene ikke blir borte fra lokalsamfunnet. Grunneierne får muligheten til å kjøpe seg inn i utbyggingsselskapet. For det første har Skagerak her lagt til grunn en egenkapital som for de aller fleste gjør det umulig å finansiere et slikt innkjøp. Deretter har de begrenset andelen til 9,99 prosent. Tilfeldig? Neppe, da grensen for å kunne tvangsinnløse aksjer går ved 10,00 prosent.

Kommunen har i en periode vært i forhandlinger med Skagerak om en egen avtale. All honnør til de som har sittet i forhandlingsutvalget som sikket har gjort det de kan for å få maksimalt ut av situasjonen. Problemet er at det som Skagerak tilbyr av engangserstatninger er av begrenset verdi på lang sikt. Med lang sikt mener jeg 20 - 30 år og framover. Neste generasjon vil ha svært liten glede av dette. Det som kan ha en verdi er selvsagt medeierskap. Her vil det trolig ligge muligheter for framtidig inntekter. Det som er synd, er at Staten har en lei tendens til å kompensere slike økte inntekter for kommunen med reduserte rammeoverføringer. Filosofien bak dette er selvsagt at det ikke skal oppstå for store ulikheter kommunene mellom. Et annet forhold er at om 20 – 30 år, når dette prosjektet begynner å gi inntekter, er det langt fra sikkert at Hjartdal eksisterer som egen kommune. En lokal utbygging vil derfor være den eneste sikre måten å bevare verdiskapningen i distriktet på.

Denne saken er utvilsomt den viktigste som har blitt behandlet i Hjartdal kommune på flere tiår og det er usedvanlig viktig å ikke trå feil. Det er ikke gitt at NVE vil rette seg etter kommunens anbefaling, men det vil bli tillagt stor vekt. Vi må sørge ikke å stille oss i en slik posisjon at mulighetene for lokal verdiskaping bli borte. Hvis vi ikke tror at en lokal utbygging

lar seg gjennomføre nå, er nullalternativet det eneste rette. Da har vi beholdt muligheten til å ta opp tråden når rammebetingelsene blir bedre.

Tenk langsiktig og la de lokale ressursene gi lokal verdiskaping!

Ragnar Frøland